gildidel oli teatav vihavaen. Nimelt aasta eest raehärraks valitud Walander[148] oli tolleaegses Tartus suuremaid spekulante, kes oma operatsioonide juures ei hoolinud palju vaba kaubitsemist kitsendavaist määrustest. Eriti suurejooneliselt oli ta tegutsenud nn. ülesostmise alal[149].

Raad oli piinlikus seisundis. Gildide õigustatud nõudmist ta ei võinud tagasi lükata, kuid seda lihtsalt täites oleks võinud kannatada tema prestiiž. Lõppeks raad leidis väga omapärase pääsetee. Walander esitas raha ja arve ning palus end vabastada raekoja ehitaja kohustest „absonderlich da die Gilden ein mistrauen in ihn gesetzet". Raad vabastas Walanderi ametist, kuid määras tema asemele ehituse juhtideks mõlema gildi juhtivad oldermannid. Tarvilikud rahasummad pidi neile välja maksma ülemkammerhärra, kellele oleks jäänud ühtlasi järelevalve ehituse üle[150]. Seega oleks ideaalselt täidetud kassakorra nõuet, et kõik väljamaksmised toimetatakse ainult kammerhärra kaudu[151] ning gildidele ühtlasi antud võimalus kontrollida täpsalt raha kasustamisviisi. Et aga ülemkammerhärral puudus aeg ehitusega tegutsemiseks, võttis Walander järgmise mihklipäevani enese peale kohustuse juhtida seda kammerhärra asemikuna[152].

Säärase lahendusega ei võinud kodanikkond mingil tingimusel leppida, veeretati sellega ju kõik ehitusega ühenduses olevad raskused tema õlgadele. Lisaks pidi Walanderi määramine gildide oldermannide otsekoheseks ülemuseks tunduma pilkena. Kuna raad keeldus muutmast oma otsust, pöördusid gildid Õuekohtu poole pika ja pühaliku protestiga, mis lõppes sõnadega: „Alsz wollen wir uns desfals solennissime protestando bewahren, dasz wenn der Rathhausz baw ins künftig liegen bleiben und nicht fortgesetzet werden solte, wir entschuldiget und keiner ungelegenheit oder verantwortung unterwurfften seyn wollen"[153].

Raad, kellele Õuekohus saatis ärakirja gildide protestist, ei jäänud vastust võlgu ning andis sisse mürgise vastuprotesti, milles lükatakse ümber kõik gildide väited ja tunnistatakse süüdlasteks ainuüksi nemad, kui ehitust ei peaks viidama lõpule[154]. Peale selle tahtis raad paluda valitsust, et ta kohustaks oldermanne seda otsust täitma[155]. Isegi kuninga ette kavatseti asi kanda[156].

Kogu küsimus oli seega moondunud vägikaika vedamiseks rae ja kodanikkonna vahel. Ehitus ise oli nihkunud tagaplaanile ning selle alustamiseks ei tehtud ei 1685. aasta talvel ega järgneval kevadelgi ühtegi

---

148) P. C. 1684, (C. 34.), lk. 382.
149) Maakohtu kiri raele 3. sept. 1686, (IX, 99); P. C. 1693, (C. 43), lk. 478; Cb. 1693, (C. c. 13.), lk. 183.
150) P. C. 1686, (C. 36), lk. 1—2.
151) Vt. „Cassa Ordnung'i" määrused väljaminekute kohta p. 1. Remmin, Collect. I, (A. 4.), lk. 152.
152) P. C. 1686, (C. 36.), lk. 59, 101, 114.
153) Gildide protest 9. veebr. 1686, (LVII, 6).
154) „Reprotestatio E. E. Rahts contra die beyden Gilden" 19. veebr., Cb. 1686, (C. c. 6), lk. 46—54.
155) P. C. 1686, lk. 101.
156) P. C. 1686, (C. 36), lk. 113.

Tartu II, lk. 237